

SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME NEDİR? NEDEN ÖNEMLİDİR?

(İNSAN İLİŞKİLERİNDE BEŞ DUYGU ALANI)

Hakan Uşaklı *

Özet:

Sınıf ortamı farklı özellikli öğrencilerden oluşur. Bir sınıfta genel olarak öğrencilerin yüzde sekizi kaynaştırma eğitimi almış, yüzde yirmi beşi tek ebeveynli ya da parçalanmış aileye mensuptur. Bu iki genel özellik yanında öğrenciler farklı özellikleriyle sınıfın sosyal duygusal iklimini olumsuz etkiler. Bu yazıda sosyal duygusal öğrenme (SDÖ) kavramı incelenmiştir. SDÖ'nün insan ilişkilerinde neden önemli olduğu açıklanmıştır. Duygusal zekâ araştırmalarının bir sonucu olarak ortaya çıkan SDÖ çalışmaları otuz yıla yakın bir geçmişe dayanmaktadır. Özellikle Amerika Birleşik Devletlerinde başlayan SDÖ çalışmaları gelişmiş ülkelerde yaygınlaşarak artmaktadır. SDÖ üzerine Türkiye'de yapılan çalışmalar ise son on yıldır artarak devam etmektedir. Genel olarak okul ortamlarında verilen SDÖ eğitiminin diğer kurumlarda da verilebileceği bu çalışmada tartışılmıştır. SDÖ'nün başladığı ülke olan ABD'inde Akademik, Sosyal ve Duygusal Öğrenme için İşbirliği [Collaboration of Academics for Social Emotional Learning (CASEL)] tarafından tanımlanan ve SDÖ'ye atfedilen beş duygusal durum bu yazıda irdelenmiştir. Temel olarak kendi ve başkalarının duygularının farkında olma olarak tanımlanabilecek SDÖ sadece sınıf ve okul ortamında değil iki kişinin bir arada olduğu tüm ortamlarda önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Öz-farkındalık, Öz-yönetim, Sosyal-farkındalık, İlişki-becerileri, Sorumlu-karar verme.

What is Social Emotional Learning? Why It is Important?

(Five Emotional Field in Human Relations)

---

* Doç. Dr., Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi, husakli@sinop.edu.tr

Abstract:

Classroom setting consists of students that have different features. In general eight percentages of students have mainstreamed education and twenty five percentages of them have single parent or broken family in classrooms. In addition of this situation, different characterized students affect social emotional setting of class negatively. Social emotional learning (SEL) concept was investigated in this manuscript. The importance of SEL was explained in this manuscript. The SEL studies, which have emerged as a result of their emotional intelligence research, are based on about thirty-year history. SEL studies which begin especially in the United States of America increase in developed countries. The studies about SEL in Turkey continue by increasing especially for the last ten years. The fact that SEL education in school setting can also be given in other institutions was argued in this study. The five emotional state which was described by Collaboration of Academics for Social Emotional Learning (CASEL) was investigated in this study. The SEL which can be described as an awareness of self and others' emotions basically is vital for not only school and classroom settings but also for every setting in which two people are together.

Keywords: Self-awareness, Self-management, Social awareness, Relationship skills, Responsible decision-making.

Giriş

Bu çalışma genel olarak sosyal duygusal öğrenme (SDÖ)nün ne olduğu ve neden önemli olduğu üzerine hazırlanmıştır. SDÖ çalışmaları “Duygusal Zekâ” üzerine yapılan çalışmalarla başlamıştır. Elias ve Mocerri (2012) SDÖ'nün öz-farkındalık, sosyal farkındalık, öz-yönetim, sosyal yönetim ve sorumlu karar vermek olarak adlandırılan beş temel bileşenden oluştuğunu belirtmektedirler.

Ayakta durabilen varlık (homo-erctus)tan düşünen varlığa (homo-sapience) kadar modern insanın tanımlanma sürecinde insana ilişkin çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Çalışan, elini kullanan varlık (homo-faber) tanımında insanın gelişiminde emeğin rolü vurgulanmaktadır (Nutku, 1998). Huizinga (1995), insanı betimlemede başka bir kıstas olan “homo-ludens”i (oynayan insan) tanımlamaktadır. Huizinga, “oyun çeşitli kültürlerin doğuşuna kaynaklık etmiştir” diyerek yeryüzünde

insana ait her şeyin başlangıcının oyun olduğunu savunmaktadır (Huzinga, 1995). Bu durumda modern insan oynayan, düşünen ve emekçi bir varlıktır (Nutku, 1998: 15).

İnsanın varlığına ilişkin saptamalar onun “biyo-psiko sosyal bir varlık” olduğu üzerine bütünleşmektedir (Kılıç, 2003: 142). Craig ve Baucum (2002) insan gelişiminin fiziksel, bilişsel, kişilik ve sosyokültürel olmak üzere dört alanda incelenebileceğini belirtmektedirler. İnsan varlığına ilişkin olarak; davranış, düşünce ve duygu yapıları döngüsel bir şekilde birbirlerini etkilemektedir (Corey, 1982). İnsana ait bu özelliklerin onun diğer insanlarla olan ilişkilerinde etkili olduğu düşünülebilir.

İnsanın fizyolojik ve psikolojik olarak yaşamını sürdürebilmesi için canlı ve cansız varlıklarla süreç ilişkisi içinde olduğu gözlenmektedir. İnsanlar arası süreçler sosyal iletişim ve psikolojik iletişim şeklinde açıklanmaktadır (Dökmen, 2002: 24).

Sosyal bir varlık olan insanın öğrenme sürecinin önemli bir kısmı sosyal ilişkilerinden sağlanır. Sosyal öğrenme teorisine göre bir çocuğun öğrendiklerinin önemli bir kısmı taklit ve model almadan kaynaklanmaktadır. Bandura model alma (modeling), gözleme dayalı öğrenme (observational learning) ve başkası için yapılan (vicarious) öğrenme, çocuğun bir başkasının repertuarında olan davranışını görerek veya duyarak yapması terimlerini ortaya koymuştur (Bandura, 1969:118-120).

Farklı öğrenme yapıları farklı insan özelliklerini oluşturur. Sınıf ortamı çeşitli özellikleri olan öğrencilerden oluşur. Bir sınıfta genel olarak öğrencilerin yüzde sekizi kaynaştırma eğitimi almış, yüzde yirmi beşi parçalanmış aileye mensuptur (Uşaklı, 2013a). Bu iki genel özellik dışında öğrenciler farklı özellikleriyle sınıfın sosyal duygusal iklimini olumsuz etkiler (Elias&Moceri, 2012).

Yöntem

Bu çalışma nitel olarak desenlenmiştir. Nitel araştırmalar antropoloji, felsefe, hümanistik psikoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji, çevre psikolojisi, dilbilim alanlarında sıklıkla kullanılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2000). Ancak eğitim bilimleri gibi disiplinler arası çalışmalarda da nitel araştırmadan yararlanmaktadır. Nitel araştırmalar araştırmacılar için esnek bir çalışma ortamı sunmaktadır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kapsamında doküman incelemesinden yararlanılmıştır. Konuyla ilgili olarak tanımlamalar ve açıklamalar farklı literatürler derlenerek verilmiştir. Araştırma amacına uygun olarak yabancı ve yerli bilimsel makale ve kitaplar incelenmiştir. Aynı yazara ait farklı kaynaklar arasında güçlü bir uyum olduğu gözlenmiş. Kaynaklar üç farklı zamanda ayrı ayrı incelenerek geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır.

Duygusal Zekâ

Geleneksel zekâ kavramına göre ki IQ olarak bilinen zekâ dışında duygusal zekâ da araştırmacıların ilgisini çekmiştir. Zihinsel yanı ağır basan IQ (zekâ bölümü) kavramına bir rakip olarak duygusal zekâ EI (Emotional Intelligence) ortaya konulmuştur.

Duygusal zekâ terimi ilk olarak 1990 yılında psikologlar Peter Salovey ve John Mayer tarafından kullanılmıştır. Başarı için önemli gibi görünen duygusal nitelikleri betimlemek için bu terimden yararlanılmıştır. Bu nitelikler şunları kapsar:

- Empati
- Duyguları ifade etme ve anlatım
- Mizacını kontrol etme
- Bağımsızlık
- Uyum sağlayabilme
- Beğenilme
- Kişilerarası sorunları çözme
- Sebat
- Sevecenlik
- Nezaket
- Saygı (Shapiro, 2004: 16).

Duygusal zekâ kavramı duygularla ilişkili olup kendi ve başkalarının duygularını anlamada etkili olmayı anlatmaktadır. Kendinde ve başkalarında öfke,

üzüntü, korku, zevk, sevgi, şaşkınlık, iğrenme, utanç ve benzeri duyguları anlama becerisi duygusal zekâ kapsamındadır. Duygusal zekâ kavramı içinde sahip olunması gereken beş yetenek vardır. Birincisi öz-bilinç olan kendini tanıma ve duygularının farkında olmaktır. İkincisi duyguları idare edebilmektir. Üçüncüsü kendini harekete geçirebilmektir. Dördüncüsü başkalarının duygularını anlamaktır. Son olarak beşincisi ilişkileri yürütebilmektir (Goleman, 2003: 61-62).

Duygusal yetenek sahibi, kendi duygularını tanıyan ve idare edebilen, başkalarının duygularını okuyup onlarla etkili bir şekilde başa çıkabilen kişiler hayatın her alanında gerek romantik ve yakın ilişkilerde gerekse kuruluş içi politik ilişkilerde başarıyı belirleyen sözsüz kuralları kavrama becerisinde avantajlıdır.

Böylece IQ (Zekâ Bölümü) ile ölçülen zekâ, insanların okul ve iş yaşamındaki başarısını belirleyen değişmez önemli bir etken olmaktan çıkmaktadır. Genel bir örnek olarak, yüksek IQ'lu çocuklar ortalama IQ'ya sahip akranlarından daha başarısız oldukları görülebilmektedir. Duygusal zekâ (EQ) öz-bilinç, azim, dürtülerini frenleme, başkalarının duygularını paylaşabilme gibi özellikleri içeren bir zekâ olarak tanımlanmaktadır. Araştırma bulgularına göre, duygusal zekâ yoksunluğu, kişinin aile yaşamından mesleki başarısına, toplumsal ilişkilerinden sağlık durumuna kadar birçok alanda çok kötü sonuçlar doğurabiliyor. Duygusal zekâ doğuştan gelen bir özellik değildir. İnsan beyinin yapısı dolayısıyla çocuklukta alınan duygusal dersler, yaşam boyunca davranış tarzını belirlemektedir (Uşaklı, 2013b: 229).

Sosyal Duygusal Öğrenme

Genel olarak SDÖ bireyin duygulara olan hâkimiyetini anlatır. SDÖ, çocuk ve gençlerin önemli yaşam görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirebilmeleriyle ilgilidir. Bu anlamda SDÖ kapsamlı psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleriyle ilişkilidir (Nazlı, 2011). Bireylerin SDÖ açısından yaşam görevleri, kişisel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılama, toplumda üretken birey olma, kendi düşünce ve davranışlarını bütünleştirme durumudur (Kabakçı, 2006: 13). SDÖ bireyler için bir tür gelişme, olgunlaşma sürecidir. Bu süreç içinde bazı temel becerilerin kazanılması

gerekmektedir. Duyguları yönetme, sağlıklı ilişkiler kurma, olumlu amaçlar belirleme, kişisel ve sosyal ihtiyaçları yerine getirme ve ahlaki açıdan inisiyatif alabilmeği gerektirir (McCombs, 2004; Zins&diğ., 2004).

Sosyal duygusal öğrenme çalışmalarının temelinde Goleman (1995) tarafından yazılan Duygusal Zekâ kitabının olduğu bilinmektedir (Elias ve Mocerri, 2012; Elias 2004; Elias ve diğ. 1997; Vadeboncoeur&Collie, 2013; Poulou, 2007). Ancak sosyal duygusal öğrenmenin temeli sayılan duygusal öğrenme ilk kez Salovey ve Mayer (1990) tarafından kullanıldığından bu çalışmaların geçmiş bir alt yapıdan kaynaklandığı düşünülmelidir. Hatta daha öncesine kadar giderek SDÖ'yü atılgnlık (Alberti & Emmons, 1998; Deluty, 1981), öz-saygı (Harter, 1983), arkadaşlık becerileri (Hartup, 1984) çalışmalarına da dayandırmak mümkündür.

Okul öncesinden üniversite yıllarına kadar SDÖ zerine yapılmış çalışmalar olsa da (Ashdown ve Bernard, 2012; Wang ve diğ., 2012) SDÖ'nün ağırlıklı olarak okul öncesi, ilkokul ve ortaokulda etkili olduğu görülmektedir (Harlacher & Merrell, 2010; Moris, 2013) . Araştırmalar SDÖ program içinde verilmesini içerdiği için öncelikli olarak öğretmen eğitiminde daha sonra da bu eğitimin öğrencilere verilmesindeki etkinliğe ağırlık vermişlerdir (Reyes & diğ., 2012; Durlak, & diğ., 2011). Ancak Jennings ve Greenberg (2009) SDÖ'nin öğretmen sosyal duygusal yeteneği ve iyi olma haliyle ilişkili olduğunu belirtir.

Türkiye'de özellikle son on yılda SDÖ üzerine yapılmış çalışmalar genel olarak yüksek lisans ve doktora tezlerine ilişkin okul öncesinden üniversiteye kadar geniş yaşları içine alan çalışmalardır (Kabakçı, 2006; Köker, 2011; Soylu, 2007; Totan, 2011). Ayrıca Türkiye'de yapılmış bazı çalışmaların ışığında yeni çalışmalar SDÖ üzerine genel durum ortaya koyma, ölçme aracı geliştirme, davranış belirleme ve eğitim programı geliştirip uygulamaya koymayı içerir (Kabakçı & Korkut Owen, 2010; 2008; Kabasakal & Totan, 2012; Kandır & Alpan, 2008; 2013; Totan & Kabakçı, 2010; Totan & Kabasakal, 2012; Turanlı, 2009; Yukay Yüksel, 2013).

SDÖ güvenli sevecen, iyi yönetilen ve ilgi çekici öğrenme ortamları bağlamında sosyal ve duygusal becerileri geliştirme sürecidir (CASEL, 2014). CASEL,

Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) Akademik, Sosyal ve Duygusal Öğrenme İçin İşbirliği topluluğunun kısaltılmış adıdır (casel.org, 2014).

Niçin SDÖ Öğretimi?

Sosyal ve duygusal öğrenme sadece öğrenciler için değil tüm insanlar için oldukça önemlidir. Bir öğrenme ortamında o anda içinde olduğumuz duygu durumumuz neyi, nasıl ve ne kadar öğrendiğimizi etkiler. Okulda öğrenciler genellikle resim, müzik ve beden eğitimi gibi derslere çok az zaman ayrıldığından bunun yanında matematik, fen bilgisi ve dil bilgisi gibi derslerin zamanının çok uzun olduğundan şikâyet ederler. Bu durum isteklendirme konusunda özellikle rölativite kavramıyla paralellik kurularak ilişkilendirilmiştir (Uşaklı, 2008).

Okullar öğrenmenin temelini sağlayan sosyal mekânlardır. Öğrenciler içinde yaşadığı toplumun kültürel özelliklerini okul ortamında öğrenirler. Yurt dışında her ne kadar evde okuma (home-schooling) kavramı olsa da, çocuğun akranlarıyla birlikte eğitim alacağı en önemli unsur okuldur. Dışarıdan okul bitirmek (Açık Öğretim gibi) bazı nedenlerden dolayı okula gidemeyenler için diploma alma adına önemlidir. Ancak akran dayanışması okul ortamında sağlanabilir.

Sosyal duygusal öğrenme özellikle sınıf yönetimi stratejisinde oldukça etkilidir. Sınıf yönetiminin iki temel unsuru öğretmenin fiziksel anlamda sınıfa egemen olabileceği bir yerde (tahta önünde ortalayarak) dik durması ve sesini gerektiği şekilde alçak ve yüksek perdeden kullanmasıdır. Ancak öğrencilerin arasındaki anlaşmazlıkların çözümü için ya da sınıfta güvenli ortamı oluşturma adına öğretmenler ders anlatımı için kullanacakları önemli zamanı harcayabilirler.

Utter ve Nyhus (2014) yaptıkları çalışmada sosyal duygusal öğrenmenin önemini şöyle ortaya koymuşlardır:

Öğrenmedeki bariyerleri azaltır: Özellikle aktif eğitim etkinlikleri, akran dayanışması gibi süreçler tüm öğrencilerin bir şekilde öğrenmelerine fayda sağlar. SDÖ öğrencilerin birlikte öğrenmeleri için fırsat yaratır.

SDÖ becerileri öğretilbilir: SDÖ becerileri ki bu beceriler ilerde daha da açıklanacaktır. Sosyal Duygusal Öğrenme (SDÖ) becerileri okul öncesi yaş grubundan itibaren tüm öğrencilere rahatlıkla öğretilbilecek becerilerdir. Önemli olan duyguların anlaşılmasına dayanan bu becerilerin sıkıcı bir şekilde öğretilmesinden ziyade daha anlaşılır bir şekilde öğretilmesidir.

İşverenler tarafından istenir: Kendi ve başkalarının duygularının farkında olan çalışanlar iş ortamında huzursuzluk yerine huzurlu, barışçıl bir ortam sağlarlar. İş arkadaşının sırlarını başkalarına ifşa etmek yerine onun mantıklı çözüm bulmasına yardım eden bir çalışan her zaman için takdir edilen ve aranılan bir çalışan olur.

Akademik performansa olumlu etkisi vardır: Öğrenciler ders zamanlarını anlaşmazlıklarını çözmek yerine ders konularını öğrenmeye ayıracaklardır.

Olumlu yurttaşlık davranışları sergilemek için sosyal duygusal becerilere ihtiyaç duyulur: İyi bir vatandaş olmanın temeli iyi bir öğrenci olmak, sorunlarını yapıcı yoldan çözmek, karşılaştığı çatışmalı durumları saldırgan ya da çekingen olarak çözümsüzlük sergilemek yerine atılgan davranışlar sergilemektir (Utter & Nyhus, 2014).

Sosyal Duygusal Öğrenme İhtiyacı: SDÖ'ye duyulan ihtiyaçları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Öğrencilerdeki anlayışı geliştirerek risk alma davranışını azaltır.
- Uygulanan programlar sayesinde okulu bırakma, kötü alışkanlıklardan (sigara, alkol, uyuşturucu madde) uzak durma, okulun güvenli olması gibi imkânlar sağlar.
- İşverenlerin (ileriki öğrenimde okulların, çalışma ortamlarının) istediği becerileri geliştirmeye yardım eder.

1. Öğrenmeği öğrenme becerileri
2. Dinleme ve sözel iletişim
3. Uyumluluk, yaratıcı düşünme ve problem çözme
4. Kişisel yönetim: benlik-saygısı, hedef belirleme, öz-motivasyon
5. Etkili grup: kişilerarası beceriler, uzlaşma, takım çalışması

6. Örgütsel etkililik ve liderlik

7. Okumada, yazmada ve hesaplamada yeterlilik

Yapılan araştırmalar SDÖ'ün etkililiğini şu şekilde ortaya koymaktadır:

Zins, Wang & Waberg, (2004) sosyal duygusal öğrenmenin şu alanlarda iyileşme oluşturduğundan bahsederler:

Tutumlarda: Motivasyon ve sorumluluk,

Davranış: Katılım ve çalışma alışkanlıkları,

Performans: Notlar ve konularda ustalık

Okula karşı olumlu bir tutum sergilemek,

Toplumun güçlenmesi için çalışmak,

Yüksek akademik motivasyon ve eğitim hedefleri,

Davranış sonuçlarının daha iyi anlaşılması,

Okul stresi ile başa çıkmak için daha iyi yeteneğe sahip olma,

Çalışma öğrenmeye karşı daha olumlu tutum.

Okul Davranışı

Sınıf içi etkinliklere daha çok ve aktif katılım,

Daha fazla pro-sosyal (istendik) davranış sergileme,

Daha az devamsızlık ve derslere tam katılım sergileme,

Saldırgan ve vandal davranışlarda azalma görülür,

Mezunları izleme ve daha az okulu bırakma,

Öğrenmeği öğrenme konusunda çalışma.

Okul Performansı

Matematik, dil ve sosyal bilgiler becerilerinde iyileşme,

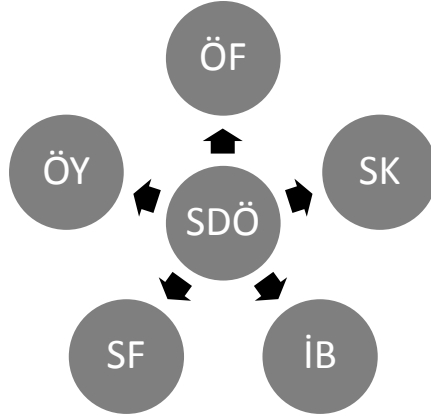
Test sonuçlarında, notlarda, standart testlerde daha yüksek başarı,

Öğrenmeyi öğrenme becerilerinde iyileşme,

Daha iyi problem çözme ve planlama yeteneği,

Yüksek seviyede akıl yürütme stratejisi kullanma,

İleri okuma becerisi (Zins, Wang & Waberg, 2004).

Şekil 1: SDÖ'de Beş Duygu Alanı

SDÖ: Sosyal Duygusal Öğrenme
ÖF: Öz-Farkındalık (Duygularını, değerlerini güçlü yönlerini tanıma)
ÖY: Öz Yönetim (Hedefine ulaşmak için duygu ve davranışlarını yönetme)
SF: Sosyal Farkındalık (Başkalarıyla empati kurma ve bunu gösterebilme)
İB: İlişki Becerileri (Olumlu ilişkiler oluşturma, takım içinde çalışma ve etkili çalışma becerisi sergileme)
SK: Sorumlu Karar Verme (Kişisel ve sosyal davranışları hakkında etik yapıcı seçimler yapabilme)

Kısaltmaların Açıklaması

Öz-farkındalık: (O) Anlık neler hissettiğimizi bilme; yeteneklerimiz hakkında gerçekçi bir değerlendirme ve yerinde bir öz-güven algısı (Elias & Mocerri, 2012).

Öz-farkındalık örnekleri:

Tanıma / duyguları etiketleme, yoğunluğu ayırt edebilme, fiziksel tepkileri anlama & onlara sebep olan durumları tanımlama

Kişisel özelliklerin farkında olma, “neyi iyi yapabilirim ve ne üzerine çalışabilirim”

Kişisel sorumluluk - kuralları bilmek, anlamak, eylemlerin sonuçlarını anlamak ve nelerin bizim kontrolümüzde ne olduğunu anlamak.

Sosyal Farkındalık: Başkalarının duygularını algılama, onların bakış açısını alabilmek; farklı gruplarda olumlu etkileşim kurma ve takdir etme (Elias & Mocerri, 2012).

Sosyal farkındalık örnekleri:

Bizim davranışlarımız diğerlerini nasıl etkiler

Dinleme becerileri

Sportmenlik

Diğerlerinin nasıl hissettiğinin ipuçlarını belirleme

Aldırış göstermek

Kültürün bakış açısını nasıl etkilediğini anlamak

Öz Yönetim: Eldeki görevlere kolaylıkla müdahale etmek, duygularımızla baş etmek, vicdan sahibi olmak, hedeflere ulaşma konusunda azim göstermek, hazzı geciktirmek, aksiliklere ve hayal kırıklığı karşısında sebat etmek (Elias & Mocerı, 2012).

Öz-yönetim örnekleri:

Zor durumlar karşısında sakinleşme stratejilerini bilmek ve kullanma

Bir gerçek ve yalan arasındaki farkı anlamak; dürüstlikle hareket

Bir problem çözme modeli kullanımı

Hedefleri belirleme ve bu hedeflere ulaşma konusunda strateji geliştirmeyi bilme becerilerine sahip olmak öz-yönetim için örnek olarak verilebilir.

Sosyal Yönetim [(başka bir deyişle ilişki becerileri (İ.B.)): Başkalarıyla birlikte istenilen etkili ilişkiler başlatabilme ve bu ilişkileri sağlıklı ve tatminkâr bir şekilde devam ettirebilmektir. İnsan ilişkilerinde çatışma çözme, baskıya ve uygunsuz isteklerle etkili bir şekilde baş edebilme becerilerine sahip olmaktır. (Elias & Mocerı, 2012).

Sosyal Yönetim Örnekleri:

Övgü verme ve alma

Olumlu ve olumsuz ilişkiler arasındaki farkı anlama

İlişkilerdeki fayda sınırlarını anlama

Çatışma çözme (CASEL, 2014)

Sorumlu karar verme ve problem çözme: Bireysel ve sosyal davranışlarda etik ve yapıcı seçimler yapmaktır (Elias & Mocerı, 2012).

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışmada sosyal duygusal öğrenme (SDÖ)'nün ne olduğu genel hatlarıyla açıklanmış ve neden önemli olduğu tartışılmıştır. 1995 yılında Daniel Goleman'ın kaleme aldığı "Duygusal Zeka-Neden IQ'dan Daha Önemlidir?" çalışması tüm dünyada sosyal duygusal öğrenme çalışmaları için bir başlangıç olmuştur.

Sosyal duygusal öğrenme adından da anlaşılacağı üzere kişinin duygusal dünyasıyla ilişkilidir. Öz-farkındalık, sosyal farkındalık, öz-yönetim, sosyal yönetim ve sorumlu karar vermek olarak adlandırılan beş temel bileşenden oluşmaktadır (Elias & Mocerı, 2012). SDÖ güvenli sevecen, iyi yönetilen ve ilgi çekici öğrenme ortamları bağlamında sosyal ve duygusal becerileri geliştirme sürecidir (CASEL, 2014). Motivasyonsuzluktan kaynaklanan düşük akademik başarı, okulu bırakma, devamsızlık, dersten kaçma gibi istenmeyen davranışlar SDÖ eğitimleriyle aşılabileceği yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur (Elias & Mocerı, 2012; CASEL, 2014; Utter & Nyhus, 2014).

Yukarda yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere SDÖ sadece okul ortamında verilen bir eğitimidir. Ancak her grup ortamında SDÖ eğitimi verilebilir. Hastane, askeriye, gibi kamu kuruluşları, market, kargo gibi özel kuruluşların personeline bu türden eğitimler vererek iş verimliği artırılabilir ve çalışanlar arasında anlaşılmazlıktan kaynaklanan kıskançlık, öfke duyguları, şikâyet gibi istenmeyen konular en aza indirilebilir. Türkiye'de yapılan çalışmalar lisansüstü tez seviyesindedir (Kabakçı, 2006; Totan, 2011). SDÖ üzerine Türkiye'de yapılan çalışmalar sadece birkaç okulu örneklem olarak alan ve ölçme aracı geliştirmeye yönelik, yapılan programların ise sadece bir okulla sınırlı olduğu görülmektedir. Ancak ülkemizde yeni bir kavram olan SDÖ akademik başarının ve motivasyonun artması, istenmeyen davranışların azaltılması yönünde beceri eğitimi olarak verilebilmektedir (Uşaklı, 2015). Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, İngiltere ve Avustralya gibi ülkelerde yapılan çalışmalar maddi çıkar kaygısıyla yapılmaktadır.

Sosyal duygusal öğrenme eğitim öğretim hayatı içinde daha geniş kapsamda hayat boyu öğrenme içinde tüm öğrencilerin kazanması gereken beceri etkinlik-

leridir. Bu amaçla SDÖ başta okul psikolojik danışmanları ve onların rehberliğiyle sınıf rehber öğretmenleri tarafından verilebilir. Ancak ilkokullarda rehberlik derslerinin olmaması SDÖ'nün doğrudan doğruya verilmesini zorlaştırmaktadır. SDÖ'nün diğer derslerle özellikle hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde verilmesi SDÖ'nün etkili bir şekilde öğretimini zorlaştırabilir. Bu yüzden ilkokullarda tekrar rehberlik dersi konularak bu ders kapsamında SDÖ eğitimi verilmelidir. Ayrıca başta psikolojik danışman rehber öğretmen olmak üzere tüm okul personeli SDÖ eğitimlerine katılmalı ya da bu eğitim için zorunlu hizmet içi eğitime tabi tutulmalıdır. Üniversitelerde bulunan ve rektörlüklere bağlı birimler olarak kurulan araştırma merkezleri içinde Sosyal Duygusal Öğrenme Merkezlerinin de yer alması gerekmektedir.

Kaynakça

- Alberti, R., Emmons, M. (1998). *Atılganlık hakkınızı kullanın* (Çev. Katlan, S.). (7. Basım). Ankara: HYB Yayıncılık.
- Ashdown, D. M., Bernard, M. E. (2012). Can explicit instruction in social and emotional learning skills benefit the social-emotional development, well-being and academic achievement of young children? *Early Childhood Educ J*, 39, 397-405.
- Bandura, A. (1969). *Principles of behavior modification*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Deluty, R. H. (1981). Adaptiveness of aggressive, assertive, and submissive behavior for children. *Journal of Clinical Child Psychology*, 10, 155-158.
- Dökmen, Ü. (2002). *İletişim çatışmaları ve empati* (20. Basım). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning [CASEL]. (2014). Basics, definition. What is the social and emotional learning (SEL)?, <http://www.casel.org/basics/definition.php>, 14 Ocak 2014.
- Corey, G. (1982). *Theory and practice of counseling and psychotherapy* (2nd Ed.). California: Brooks & Cole Publishing Company.
- Craig, G. C., Baucum, D. (2002). *Human development* (9th Ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.

- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82, 405-432.
- Elias, M.J., Mocer, D.C. (2012). Developing social and emotional aspects of learning: the American experience, *Research Papers in Education*, 27 (4), 423-434.
- Elias, M. J., Joseph E. Zins, Roger P. Weissberg, Karin S. Frey, Mark T. Greenberg, Norris M. Haynes, Rachael Kessler, Mary E. Schwab-Stone, & Timothy P. Shriver. (1997). *Promoting social and emotional learning: Guidelines for educators*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Goleman, D. (2003). *Duygusal zekâ neden IQ'dan daha önemlidir?*. (Çev. Banu Seçkin Yüksel). (24. Basım). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Harter, S. (1983). Developmental perspectives on the self-system. In P. Mussen & E. M. Hetherington (Eds.), *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality and social development* (4th Ed., 275-385). New York: Wiley.
- Hartup, W. W. (1984). *Development during middle childhood the years six to twelve*. Washington: D.C. National Academy Press.
- Huizinga, J. (1995). *Oyunun toplumsal işlevi üzerine bir deneme homo ludens* (Çev. C. Seresia ve Kılıçbay, A.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Jennings, P. A., Greenberg, M. T. (2009). The prosocialclassroom: Teachersocial and emotionalcompetence in relationtostudent and classroomoutcomes. *Review of Educational Research*, 79, 491-525.
- Poulou M. (2007). Social resiliencewithin a social and emotional learning framework: the perceptions of teachers in greece. *Emotional and BehaviouralDifficulties*, 12 (2), 91-104.
- Reyes, M. R., Brackett, M. A., Rivers, S.E., Elbertson, N.A. Salovey, P. (2012). The interaction effects of program training, dosage, and implementation quality on targetedstudentoutcomes for The RULER ap- proachtosocial and emotional learning. *School Psychology Review*, 41, 82-99.
- Kabakçı, Ö. F. (2006). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sosyal duygusal öğrenme becerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kabakçı, Ö.F., Korkut Owen, F. (2010). Sosyal duygusal öğrenme becerileri ölçeği geliştirme çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 35, 152-166.
- Kabakçı, Ö.F., Korkut Owen, F. (2008). 6-8. Sınıftaki öğrencilerin sosyal- duygusal öğrenme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 33, 77-86.
- Kandır, A., Alpan, Y. (2008). Sosyal duygusal değerlendirme aracının (itsea) farklı sosyo-ekonomik düzeylerde uygulanması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, 41-61.
- Kılıç, M. (2003). *Öğrenmenin doğası. Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. (Ed.) Yeşilyaprak, B., (5. Basım). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Köker, Y. (2011). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çeşitli değişkenler açısından yalnızlık düzeyleri ve yalnızlık ile sosyal duygusal öğrenme becerileri arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Zins, J., Weissberg, R., Wang, M., Walberg, H. (Ed.) (2004). *Building academic success on social and emotional learning: what does the research say?*. New York: Teachers College Press.
- McCombs, B. L. (2004). The Learner-centered psychological principles: a framework for balancing academic achievement and social-emotional learning outcomes, In J. E. Zins R. P. Weissberg, M. C. Wang, ve H. J. Walberg (Eds.), *Building academic success on social and emotional learning, what does the research say?* (23-29), New York: Teacher College Press.
- Nazlı, S. (2011). *Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı*. [Comprehensive developmental guidance program]. Ankara: Ani.
- Nutku, Ö. (1998). *Oyun, çocuk, tiyatro*. Ankara: Özgür Yayınları.
- Shapiro, L.E. (2004). *Yüksek eq'lu bir çocuk yetiştirmek anne-babalar için duygusal zekâ rehberi*. (8. Basım) İstanbul: Varlık Yayınları.
- Salovey, P., Mayer, J.D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition, and Personality*, 9, 185-211.
- Soylu, A. (2007). *Fırat üniversitesi öğrencilerinin sosyal ve duygusal öğrenme becerileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Totan, T., Kabakçı, Ö.F. (2010). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde sosyal duygusal öğrenme becerilerinin zorbalığı yordama gücü. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 575-600.

- Totan, T., Kabasakal, Z. (2012). The effect of problem solving skills training on the social and emotional learning needs and abilities of 6th grade students. *Elementary Education Online*, 11, 813-828.
- Totan, T. (2011). *Problem çözme becerileri eğitim programının ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal duygusal öğrenme becerileri üzerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Turanlı, A.S. (2009). Öğretmenlerin sosyal-duygusal destek davranışları ve öğrencilerin algıladığı öğrenme düzeyi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 15-26.
- Uşaklı, H. (2008). Güdü ve grup dinamiği. *Eğitim Psikolojisi İçinde* (Ed.) Z. Cafoğlu ve M. Aksüt). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Uşaklı, H. (2013a). Eşinden ayrılmış annelerin görüşü açısından çocuklarının sorunları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Karabük Üniversitesi*, 3, 195-208.
- Uşaklı, H. (2013b). *Zekâ. Davranış bilimleri içinde* (Ed. A. Şimşek, Ö. Eroğlu). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Uşaklı, H. (Mayıs 2015). Sınıf öğretmeni adaylarının ilkokul öğrencilerine sosyal duygusal öğrenme becerilerini tanıtmalarına ilişkin görüşleri, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. XIV. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Özel Sayısı, 19-31.
- Utter, K., Nyhus, G. (2014). What about social emotional learning (SEL). [www.district287.org /clientuploads](http://www.district287.org/clientuploads), 02 Ocak 2014.
- Vadeboncoeur, J.A., Collie, R.J. (2013). Locating social and emotional learning in schooled environments: A Vygotskian perspective on learning as unified, *Mind, Culture and Activity*, 20 (3), 201-225.
- Wang, N., Wilhite, S.C., Wyatt, J. Young, T., Bloemker, G. (2012). Impact of a College Freshman Social and Emotional Learning Curriculum on Student Learning Outcomes: An Exploratory Study. *Journal of University Teaching & Learning Practice*, 9, 1-20.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yukay Yüksel, M. (2012). An Investigation of social behaviors of primary school children in terms of their grade, learning disability and intelligence potential. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 13 (2), 781-793.